

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

In Aristotelis Stagiritæ organum commentarius dictatus - Cod. Rastatt 61

Coscan, Oswald

[S.l.], 1617

Tractatus logicus juridicus. Tractatus de modo argumentandi ex
auctoritate legum

[urn:nbn:de:bsz:31-300535](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300535)

TRACTATUS DE MODO ARGUMENTANDI EX AUCTORITATE LEGVM

Sex optimissima Methodi. 1.º ostendens legem esse Jurisconsulto necessariam esse; 2.º agens logicam viam potendi et arguendi in iurisconsultis; 3.º docens modum arguendi ex lege si casus sit in terminis; 4.º docens modum arguendi ex lege si casus vel decisionem non sit in terminis; 5.º quod liceat arguere ex auctoritate negative; 6.º agens qualem methodum facit arguendi leges, et gloria alia in hoc sig. g. d. d.

Capit. I.

De necessitate Logica coris ad iurisprudenciam.

Lex triplici via aliquid ostendi, viz ratione, et auctoritate, et experientia, in minimis vires ag. iurisconsultos sunt auctoritates legum. Unde erubescat sine lege legi, ut h. d. s. p. d. ostendens in authenticis de auctoritate Thionte et semise. Et si quia lex deficit non est utilis actio data ex l. si u. s. de viro f. soluto matrimonio ag. s. viol. queritur in locis legalibus. loco a lege cessante, quod id gl. d. s. d. ostendit. Et sic dicitur in ^{can.} ~~l. i.~~ Nolite timere. Ca. 11. q. 3. dicit, quod non tenet aut credere alicui magno, nisi licite sciat quod est authenticam scripturam. Quod non ideo dicitur quod iurisconsultus ratione non iudicat aut ea aliquid ostendit cum leges nemo bene agere possit sine ex

Jurisconsultus
his, quod gar

culmissimo

arguti ex textu et auctoritate juris, sine sit sacra christiana
 sine leges, sine SS. sacre, sine gratia de. sine alioquin sine
 primario auctor, ut Hugo Grotius et Galenus in re medica, Arles in gra,
 Coscoglia etc. Rō ē, q̄a humana rō in p̄p̄tis formatis seper
 fieri solis ē in p̄p̄tis nra uerset, ita ut semel et in cū rōs
 mala atq; directa de bonitate rōi ualiq; absolute h̄re et facit,
 le in oib. mōis cū seruet, et in errore uelit seruate debeat.
 Namq; discussiō ē ē, p̄p̄tas humana rāe et agit in oib.
 regib; in q̄. aut humana rāe regit, nec diuerso specie discursu
 aut uib; Theolog, Jurisconsult, et Phil. Alioq; si diuersitas cel
 in rōe nra nec ea unionali subitō diffinitate quoad oia cōtra
 frustra ad lumē rōis et logica, quocūq; in p̄p̄tis nra ab oib.
 in p̄p̄tis et delirio cuiq; libet aduersari et q̄ deniq; manifest
 ta cuiq; libet exierit, nā q̄st̄ habere logias legales adhiberi
 nullas, q̄alios rōi uali q̄st̄iones attulerit, q̄ a cōtra h̄nt in p̄p̄tis
 et aliorū logica, p̄nā ueridicis exis Crede id et laudabiliter
 illustrant, ut Nicol. Cauer, Petrus Cammer, Christoph. Hege,
 dorus, Joan. Rogell, Claudius Vincula, Martini Schiccardi,
 et q̄ plurimi alii multa logica trades q̄ scripserūt uel de
 rōe dīcēdi docēdiq; iuris ut Franc. Duarey in p̄ta epistola
 uel de mōdo studēdi iurisprudētie ut Mathias Grubaldus uel
 de rōe iudicēdi iuris ut Steph. de Friderichis et Tomfrancus
 de oratio, uel de lectiois uerborū opiniois ut Mathias Vat,
 Phasilaris, uel de uerborū significacōe ut Alciatus, q̄ fere ois
 h̄nt in 1. uolumine tractatū tractatū, et alii.

capit. 2.

Capit II.

De duplici via probandi in Juris,
prudencia.

Aliud e probare leges, aliud probare aliqd q leges in probis, sicut ali
ud e allegari, explicare, et probare sententia factis, et aliud e eis sententiam
in proba aliqd probare. Vtriusq probare debet J.C.

Aliud attinet ad primam, Quis leges n ee probatas sed suggerendas ut
deat quicquid ex cap. crit. a. lex dis. 4. ubi dicitur aut cu leges
nihilate st n e libere iudicare de ipsis, sed cogit et iudicare
scdm rigas: altera st boni audotes q docet oino eis, q ead in us
prudencia e, leges n fm hie debere sed et probare posse. In primo

q fm sent ee aetione et recte, congruat foudre. Gammang Fra.
de cogitae iuris, eo q leges humanas deuret q prima sua grigia
hoc e dictum in iuris naturalis, V.G. alteri ne faceris q tibi fieri n
vis, etc, nulli cu alteris iactura locogledet, etc, non in regedere
tz. Unde Justinianus ag. Jura. Olenborgius de Jure natali tit. i. Jura
naturalis humanu q regit q cogit naturalis iuris, Quis quicq admodu
ut honeste vivere, alteru n ledere, ius sunt cuiq tribuere. Et ad
dit Olenborg, videbis a q oes huc referat, humana leges.

Et Estrenus Barba in Prae. de ultimo fine iuris no 24, et qo nulla
legē ee ait q de lege aeterna, natli, vel divina n cogit, et qst
de motu qst. Tu 2° qd nra ad J.C. utilitas movet, si legib.
n fm credit, sed cast probare de veritate novit, de q Bartholomaeus Gib
alij in Prae. de rōe probandi iurisprudencia ag. 4. Praecipua ha
c. Dicitur hac legu q cas et grigia casu utilia facit ut
q plurimos casy decidere qst qst, et legē ad plurima individua

Tract. I. cog. Jurid.

127

applicare iuxta illud Britu aut rō it ius de. itē causas in
intelligentib. inf. Grimaldo librorū multas n̄ ē, ad qd n̄ a
doctorib. in tanta volumine cogit fuisit Habitu ē suo res,
nisi n̄ facile excogitabit & p̄currat ac p̄grediat e Bartho
l. et Baldo alijs q̄ uel eorū p̄metaria n̄q̄ uiderūt. Deinde
exclamat Grimaldo O diuina causalē scilicet etc.

Re.

Ad Iselortū fruct. q̄ dicta l. n̄ p̄hiberi absolute iudicabilia
legib. sed t̄m̄ ē ignas, q̄bet q̄ statim subintelligit iudicandū ut
ignas, q̄ n̄ excludit absolute leges, p̄badas et iudicandas ēē.
Quod attinet ad r̄duz, in quo p̄tensionū Juris, p̄batorū labor
p̄tē ē, q̄n̄ cognito facto p̄tē qd iuris, ducti occurrūt atq̄
qd q̄ leges, p̄badas et decidentū. 1. q̄n̄ lex indetmōis, h̄c
ē, exisse et p̄grediat t̄t qd in hoc uel illo facto insit iuris
2. q̄n̄ nil in terminis h̄t q̄ ex lege et nihilominus ex l. de
uidentū ē. Prior modus facit ē dūm igna factū p̄cedit cog
noctat et n̄s legis p̄grediat et uniuersū ius civ. ac statu
p̄ memoria teneant. r̄do ē difficut et requirit n̄gētē q̄ntōd
uertonū logicorū, ut si n̄ manifeste lex h̄t q̄bet, salte q̄
habilit. arq̄tis, q̄ sūno h̄c usū ē, q̄ q̄re ad legē aliq̄
succedat. Nam ubi dēt certa et audentia, p̄tē p̄cedit et
p̄tē l. cog. ē, ac uniuersū is, q̄ magis p̄tē ex doctorū recepta
p̄tē t̄ne sua, p̄baserit.

- 1.
- 2.

Queres itē n̄ sem̄ in terminis deciti queat q̄libet? Re. q̄n̄ Quæstio.
Jur. Cti n̄ ē uolē regulas sed speciales decisiones in uerbis
disciplina q̄ eorū tradiderūt, unde demōstrō q̄tē libro q̄ ē de res.
Juris, t̄tēp̄tū fero q̄s in iudici solas facti species atq̄ in
diuidua

Re.

Tract. Leg. Jurid.

essante, nunc a se hinc facti de. et ita docet Ciceronem
 in locis legalibus a Gregorio, et Greg. de Friderichis. Tract. de
 legum interpretatione no. 6. ait q. sine locorum Topica cognoscere
 leges interpretari et frasa dare audent, his scilicet se videtur
 q. ab eis nunc nunc intrare audent, ubi secuti signa munda
 re et sine gestibus ambulare, sine alio volare. Itaque in illa
 regula subiungitur ut docerimus modos arguendi, ex l. si in terminis
 no. 1. ff. de iur. et i. ff. de iur. et i. ff. de iur. et i. ff. de iur. et i.

Capit. III.

De modo argumentandi ex lege, si casum non in terminis.

Hoc nunc fieri debet, siue in sensu legis habeatur q. casu de
 videndo, siue per sensum ipsissima quaeque verba.
 Primo itaque si lex non in terminis quoad sensum sed et quoad verba de
 dicit casum ex parte, tunc debet allegari sensus, et non in ante. In
 illis locis in Gambulis no. 6. ex Gregorio. Item. Antea et
 alius. sed e. q. arguitur in cognoscitur q. leges istas non ff. l. in
 de. s. a barbaris ff. de re militari, ite venuleis ff. de leg.
 de in incertis non incertis leg. e. q. iecturis l. q. inus s. de uest.
 obligatio.
 2. si lex loquitur in istis, et subiungit. Itaque iuxta dicitur
 hinc regulas; hinc si in parte aliquid de dicitur. Quaeque, id
 de his dicitur q. dicitur e. q. dicitur e.
 3. Aliqua lex aliquando est diversa quoad verba, sensu
 si est e. q. decisione, et tunc nihilominus curandum e., q.
 in terminis decidat casum, q. iuxta legem quoniam in
 dignum

1.
2.
3.

indignā C. de testamentis et C. de legatis, tenues verba,
nā d. ff. de leges reuocant.

4.

4. Hic quod solo sensu fit, nullis aut grauis verbis seruitis
quod us diligens legem scrutatur sibi ex ipsis l. cōes re
gulis afficit. Cū n. teste Gribaldo cap. 7. leges et gra
uentū fusa ob eorū numerositate sēp̄ et glicitate
n̄ facile possunt memoria retineri. Ceterū n. vīsam fa
ti speciem vel longissimā narrat, cuius retitio ingenia
magis fatigat q̄ eruditū gultū vīat breues regulas seu
axiomata gferre sectatū mētē legū q̄ in gultū habent,
q̄q̄ optime fundate sint in iure, q̄ et minori labore
discunt et facilius diutius memoria tenent. Cuius uero
huicmodi regulas n̄ callent, q̄ inutiles uerborū circū
uagari circa ea cogunt, q̄ duob. uerbis gmedissime ex
primi possent. Sed hūc motū obseruauit gclarissimū
lib. 9. tit. 1. Modū u. gferendi has regulas sine seruitis
uerbis sine mētē In legis Gaxibit et ex l. s̄ dicit
Gribal. cap. 10. lib. 1. et toto lib. 2. ad sent. cogitā ingē
tē talitū axiomatū ordine alphabeti. Et in fine lib.
1. dicit modū q̄mō gēg sibi rectoria seu iudices ma
teriatū et sntarū gferre debeat calamog nūq̄ pat
iare, sed ggetus ea, q̄ ad idē referunt, notare et in
cōes locos digerere. Parto q̄ ap. Glos d. r. regula, id
ap. Glos appellatū axioma, ap. medicos axiomatis
ap. canonistas summa uel capitone: quoru om̄i usū in
oī gēg sēra nūq̄ ē.

S. Glos

134

5.

6.

7.

1. Aliquā una lex n̄ est totū casū, sed iuncta alia vel plurib. l. dno decidit q̄ quib.

6. Insignis loq̄ ē ap. J. C. huc q̄ dicitur argūti a rōe legis seu legislatoris. Nam absolute loquendo, dīa ea deciderūt ex una l. eius s̄ta consent, q̄ qd. eant rōe eius legis militat; quē locū fortissime explicat et exp̄is illustrat et not. ex D. Alth. D. Altheplano ex libello extēriorū, et dicit loq̄ a ratione legis ampla, larga, seu gērali ad extēd, sicut igitur legis: est hāc suas fallentias seu limitatōes.

De hoc n̄ argūti hūc passim ap. doctores s̄ta axioma s̄ta. Vbi militat eant rōe, ut in statui debet. Itē, quos rōe quēdit, n̄ debet in eis dispositio sequere. Itē, ubi diversa s̄ta assignari n̄ s̄ta, diversū in iudici n̄ debet. Itē, dicta in una l. extēdit ad oēs res, casū, et personas in qd. eant ratio rōis. Item, leges n̄ s̄ta in verbōrum forma q̄ rōe consistit l. sicut q̄ de li. ap. s̄ta de verb. signif. lib. 1. nō. 10. ubi de hāc extēdione s̄ta docet, itēq̄ s̄ta. Canonum de extēdione. in eis lib. s̄ta a hō. 15. ubi instituit dubitatōe s̄ta leges quodant ex rōe, an n̄. ex libēta legislatoris rōe s̄ta, et videt q̄ ex rōe quodant, nullas sit lex q̄ n̄ rōe aliq̄ m̄dāt, et q̄ nō sit aīa legis, docet, de q̄ rōe caret extēdendum ē, itē q̄ ad legē quodant s̄ta m̄dāt, m̄dāt legislator ex rōe q̄ m̄dāt discretō et sapientis, si sup̄ hāc fuisset interrogat, et addit q̄, lex n̄ assignat rōe, debet s̄ta s̄ta s̄ta n̄, h̄ralis rōe aliq̄.

7. Huc quoq̄ s̄ta locus ad etymologia, n̄a quod in rōis signif.

sita dicitur seu dymo gēhēdū id quādam ē in t. dicitur
 de q̄a etymologia dat uerōis gēhēdū significatū, q̄n definitio
 n̄ requirit. Et nūq̄ ab etymologia formā argūta, teste
 uerōis, negative h̄c n̄. Et quo remouet, nōmē remouet ē
 uigor, h̄mū et c̄. Et q̄m̄ q̄m̄ istud si lex scalarit. dat
 q̄dā grū legiū alijs. a. s̄t cui etymologia scholaris n̄ que
 niat, optimis colligi q̄t grū legiū legis q̄. eo nequaq̄e, ita
 n̄ dicit ex etymologia scholaris intrātae scholas et n̄ altē
 dētes nec p̄dētes n̄ debent gaudere grū legiū scholarit.
 Item ex Sympholo q̄ illi q̄ s̄t de cōdēio aliuūq̄ artis, sed
 artē illā n̄ exerēt, n̄ debent gaudere grū legiū illiūq̄.
 0. Censeri ē lex grūere casipidominis q̄n agcollent cy
 uerba seu id q̄ d̄t in uerbis, uerbis q̄ exprimit, aliam q̄
 q̄tionis de De agcollentib. multa s̄t cōuēntia loco h̄c
 agcollentib. V. G. mandat lex rē seruari, q̄nde ē ac si q̄
 h̄m̄isēd alienari. Rō. a. q̄re agcollentib. q̄dē aliq̄d n̄
 in formōis h̄c ē, q̄a scdm̄ d̄ctos agcollentib. ē cat n̄m.
 Et h̄dēdū et exigiant q̄tū agcollentib. n̄mē in rē, n̄
 agcollentib. in uerbis mulde clam ē, et nemo de ea dubitat,
 q̄sertim si sint enūciatōes agcollentib. Dicē, aut uerba q̄
 naant synonymia. Unde q̄ affinet ad rē, it ē et agcollent
 in inrisgrūdētia reddere aliam chirōgraphū de p̄tōri aut
 dare agcollentib. de p̄tōri seu ut uocat q̄dāntia de recepto
 dēctō. Et h̄nc ē q̄ V. G. testes dicunt, q̄dēdē et q̄dēdē
 seu quēdēdē, si uno de q̄dēdē de q̄dēdē, et alter de rē
 barcis agcollent n̄. h̄c, nisi siḡt rēp̄rēt, de q̄dēdē
 uerōis

**De modo arguendi ex l. si casum
non habet expresse.**

Nonnulli supra arg. r. si lex casu n̄ sit expresse. Tunc lege in
dumtaxat ee q̄ aliquo loco topicū in jurisprudentia orulū, et
ag. doctos recessu. His duo q̄stionibz v. dicitur q̄ n̄ casum
scilz n̄ ee expresse, r. q̄ n̄ ee loco inseruiant ad inducētē lege
ad ee expresse casu. §. ^{us} I. ^{us}

**Qui casus censeatur non expresse
contineri in lege.**

Quam hoc tanquā fundamentū sciendū ē ut cognoscamus q̄n
adhucendi sint illi loci, q̄ a l. expresse ducit ad decisione. Et
quis ut satis expresse goit ex arg. procedente ubi docimus aliquot
cōtates modos q̄n casu censeat expresse in iura alia. §. h. de p̄i.
de. tra. de n̄ d̄ p̄ h̄ de iuris. Et de ultima a n̄ r. s̄m̄t s̄m̄t
q̄nq̄ modos q̄n d̄rigat casu n̄ expresse d̄tineri. 1. d̄uando aliq̄s
casu q̄or n̄cā, aut n̄cā q̄nctudinē q̄nctit, ut resuscitatio aliq̄s
a mortuis q̄dit antiquā suā uxore, ut beneficium ecclesiasticū
iur. q̄ssu alteri. 2. An casu n̄ ē s̄ n̄cā nec n̄cā q̄nctudinē
In vel ee extraneā cupiditatē q̄ quotidianā noua litigia gene
rat, vel ee naturae humanae q̄nctit q̄ multas et nouas edere
formas solē, noui casu oriūtz. 3. An casu, q̄ sapissime q̄nctit
In eis sola n̄cā adeo ē multiglex et uaria, ut magis illi
q̄ certa doctrina d̄rudi goit. 4. An aliq̄s casu in l. omittit
et q̄ ex mente legis q̄ ea, q̄ expresse s̄t, facile q̄nctit q̄. s̄
An aliq̄s casu in l. expresse q̄nctit ē, postea In accidit aliq̄s q̄
in l. n̄ q̄t q̄nctit ē, sed nec oīno diuersū ē s̄t q̄ s̄t n̄cā vel
q̄nctit vel q̄nctit in casu expresse. In v. et v. de reuoc
tendū ē de p̄e de p̄ideri. ad legistatōre seu q̄nctit etc. n̄
3. ad

39

bona sibi relicta vel legata. Porro si sunt heredes debet solvere debita parentis ex hereditate ita quod quicquid debita sui antecessoris solvere debet successor in beneficio.

Notandum. 3. Quaedam arguta a sibi in quibusdam casibus adeo in rebus se ag. dicitur ut firmissima sint, quae a illa sunt, ab ipsis gelu debet: sicut glori illorum libris legit; et nemo tanto doctior est, qui in illos sibi diligentissime notet, ut a iudice ad arbitrium, affando ad consuetudinem et contra ab consuetudine ad sensum; et 3. a quibus dabo ad precatum a iudice ad ultimas voluntates, a milite civitatis militia ad militem caelestis militiae, ab ecclesia ad fisum, a pupillo ad ecclesiam, vel uis, causa, a libertate ad ghasallum et sexcenta alia. Quaedam a. n. et firma ut Ceteri. Ceterum. cap. 14. no. net ne remere et sine defectu et hoc loco arguta gelantur.

certum est n. teste Rudolpho Aegypti. nulli locorum minus et virtuti in reventem quam huic, ad est n. q. sponte casto, docendum et godel accomodatior nullus est. Quod si ag. arguta a. Ceterum gelay ada in veritate alunde velle roborata, ut Gertim heretici sa. citat contra fide catholica; in gntu debet eis gtdnis disgan, ins omni et strani alia situlo splendida oggari.

A RELATIVIS

Suggono ex ghtia cognoscit relativorum. Non est corude exiory uso ag. dicitur, ag. quos sege talia occurrat, gater et filij, mariti et uxor, uenator et englor, locator et gductor, actor et reg, mandans et mandataris, serus et dnis, gatronis et libertis, gong et gponu, gossessorum et gtdnyta, dnis et ghasally, etc. sine aut relaima realie, sine rris, sine fm novalia etc.

Ceterum axionata, q. hic a d. d. usurgant, q. succedant magna agit arguta, et fax. i. g. g. g. uno relativorum, gntis et alteru. ut si locator est, et gductor est. Ex quo septs multa nos gqat posse gbare et inferre de una re q. in l.

q. in l. expressa n. e. d. in ex l. q. d. et nobis de alia re q. ad
prioriorem relativa e.

2.

2. Statutu seu dispositu in uno relativo, statutu seu dis-
positu et in altero. Sic q. Statutu gunt endore, gunt
p. venditoru ag. Schic. lo. 4. no 6. gater tenet filiu
alimendare q. et filiu gatre in n. r. t. ag. l. uer. hic no 6.
Et haec duo axiomata st. p. arguone p. r. u. d. u. a. ut loquuntur
seu affina.

3.

3. uero q. de p. r. u. d. u. a. seu negativa arguone e. p. r. u. d. u. a. uno
correlativo destructo g. onto uel sublato destructu illig. t.
altero, et p. r. u. d. u. a. p. r. u. d. u. a. de uno, et de altero Statutu
t. u. g. t. Ut p. r. u. d. u. a. n. e. g. t. m. m. n. n. t. p. r. u. d. u. a. u. e. n. d. e. r. e. q.
et e. n. e. r. e. u. n. a. r. q. n. a. t. u. r. o. t. e. s. t. i. s. e. t. n. e. t. q. n. e. e. n. a. r. i. t. o. q. n.
p. r. o. t. e. a. g. Schic. lo. ci. no 46.

Porro multa st. limitioes in his ac p. r. u. d. u. a. s. Scripsit de
correlativis integru libro Baptista de S. Blasio, in quo adfert
100 fallentias dictoru axiomatu. Bonet diligenter Hegon.
Ganci. et Schic. ualere haec axiomata si relativa sint e. g. d.
t. o. i. s. s. e. q. si diuerse, ita ut merito Statutu in uno n. g. s. i. t.
Statutu in alio q. diuerse, das o. i. t. s. s. e. p. e. x. p. t. a. t. i. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a.
u. n. i. q. r. e. l. a. t. i. u. i. s. a. g. e. e. x. n. a. t. u. r. e. l. e. g. i. s. Sic s. e. g. e. l. u. d. e. s. f. r. a. t. r. e.
n. g. o. r. a. c. o. n. s. e. l. t. l. o. s. i. s. s. e. s. o. r. o. r. e. e. t. d. n. s. q. d. e. t. e. s. t. i. s. q. s. e. t. u. o.
n. t. n. s. e. t. u. o. q. d. n. o. q. a. g. u. m. i. t. s. q. d. e. n. a. t. u. r. o. r. i. t. e. n. g. s. i. n. t. o. r.
n. a. u. e. r. i. t. Adde quoq. diligenter attendenda ee, no de re,
t. a. t. i. u. o. e. l. i. g. i. t. Statutu sit q. r. o. n. g. f. r. a. t. r. e. r. e. l. a. t. i. u. u. e. u. e. l. q. i. q.
r. e. s. t. n. a. b. s. o. l. u. t. a. e.

AB OPPOSITIS

ex q. oppositio g. n. i. b. e. t. a. f. f. i. n. e. e. t. n. e. g. a. t. i. u. e. l. q. a. r. g. u. i. t. i. o.
Ero q. st. talia axiomata.

i. g. r. a. t. i. o. n. e.

1. Contrariae aut & disciplina, cognito n. uno de istis
 factis cognoscit, quod alteru. Vt si ex se in l. si habeo qd
 sit bone fidei possessor, habet aut qd sit male fidei possessor,
 factis quod iudicare potero qd sit bone fidei possessor. Porro
 ag. factos valde late accipiunt, sicut d. Invenio ag. d. uer.
 hoc loco infamiam et privilegia et ista q. philosophia no.
 tu n. e, sed in forte moralit. Contraria n. st q. maxe dis
 tat sub eode genere. morali. a maxe distare censent, dam
 nati, V. G. ad furca, q. e infamati, et auige alijs insigni pri
 vilegia ex dignitate aliqua. Hinc sic nos docet arguti
 d. uerh. Infamia n. cessat sublata causa infamie, q. nec pri
 vilegia ex dignitate accipit cessabit cessante dignitate, ut
 decurio postq. et cessauit et decurio n. st Inueni.

2. Posito uno istoru alteru submouet, et subtrahit unu
 goniu alteru. si st ista immediata ratio de q. vide Bon.
 in fine lib. 2. et lib. 7. hoc loco, ut ubi offerio e a iure, ista
 defensio e negata et ubi defensio e quia ibi offerio e negata.

idem valet etiam t. contradictorie, relative, et priuatiue opponib.

3. priuatio presupponit Titium, & manumissiones ff. t. Iustia et
 iure sic probare uolens aliquem fuisse liberum conuincet ex eo si in
 seruitutem coniectum ee ostendet. q. to si ex contradictorijs unum est
 uerum, alterum uerum ee non pot. si uerum e Titium ee reum laese
 maiestatis, q. falsum e Titium n. ee reum laese maiestatis. q. to contra
 ria allegans n. audib. et lex n. debet operari contrarie effig, ita Her
 gendorff hoc loco, id e si dicit lex ee unum oppositorum, sone negat alle
 rum oppositorum, dat exptum Everhar: n. io. si ex l. habeo, q. una
 et eadem res sit mea in solidum, etiam habeo quod n. sit tua in solidum
 si proq.

1.

2.

3.

4.

5.

Tract. Log. Juris.

sic quoque satis est probare aliquid non pertinere ad verum, si probetur pertinere ad
 dnum. 6 to illud non est admitterendum, ex quo repugnancia sequuntur, sic si
 ex negativa responsione ad aliquem casum sequeretur contradictoria, non
 sane esset admitterenda, sed deflectendum in alteram responsionem, huc
 pertinet logicus arguendi ab absurdo et continet istud axioma legi vel dispo-
 sitioni non est tribuendum intellectus absurdus, vitare autem illecebrum absurdum
 est vitare talem discursum, qui aliquid contradictorium vel in se, vel
 legi vel ratione concludit.

A Causis et effectis.

Est amplissimus iste argumentandi logicus, quem etiam philo maxime utitur
 et non tamen probabilis est, sed etiam certus et efficacissimus, effectus per causam pro-
 bare, est a priori, quia omnis causa prior est effectui, causam per effectum pro-
 bare est a posteriori probare, quia omnis effectus posterior est sua causa, axiomata
 in quibus magna posita est arguendi ex hoc loco sunt ista posita.
 causa in actu posita, effectus effectum posito, necesse est causam aut ad eam aut ad hunc
 se, cessante causa cessat effectus sunt igitur quatuor genera causarum, effi-
 ciens, finis, forma, et materia; ab efficiente, ut consensus utrimque coram eadem
 factus est, ergo matrimonium est; a fine, ut, vult, et intendit lex ut rerum
 dominia non sint in incerto, ergo usucapionem admittit; a forma pro
 qua maxime est ultimum axioma, hoc enim abstracta determinat totus effectus
 cum sit causa intrinseca quae ad conservationem rei semper ad eam debet, ut
 solennitates debita facta sunt ergo contractus est factus est; a materia ut nihil
 habet, ergo nihil aut emere aut vendere potest. item hereditatem adit
 patris, ergo debita soluet, quia materiam solvendi acquirit ab effectum ad causam
 ut omnia quae mulieris fuerant viri facta sunt dotis nomine, ergo inter ipsos est
 matri.

Tract. Log. Jurid.

matrimonium initum. Insuper huius loci est fere omnium praestantissimum lustra
 tis omnibus causis cuilibet rei et effectibus, quod si igitur ea lege nobis constat
 et causa, facile nobis et re ipsa nobis constare poterit, et si et effectus nobis
 ex lege constat, merito per discursum in cognitionem causae venire po-
 terimus, praesertim ubi a Jurisconsulto inuestiganda sunt causa in cognos-
 cendo superius recensita et hinc causa dicuntur causa in essendo quae sunt
 prima principia, et enuntiatione irrefragabiliter vera, et quarum
 veritate omnes reliqua deduci possunt decisiones, et sine his Juris-
 Consultus non est scientificus, nec poterit ullam facere demonstrationem
 quae suum responsum probet a priori, sed erit tantummodo opinatus
 fidem praebens legibus, et authoribus sine ulla evidentiâ, unde non
 mirum si facile a doctore aliquo refutari queat, hoc de locis
 topicis satis sit propinasse, solent ingenium his comprehensus facile se-
 ipsum in reliquis quoque locis vivare poterit adhibito et lib. Inst. For.
 et comparato aliquo auctore qui et locis topicis pro Jurisconsultis legitur.

Capitulum Quintum

An et quomodo liceat arguere ex Authoritate negative

Docimus hactenus quomodo ex authoritate legum argumentari possimus
 affirmative hoc modo, lex hoc dicit verum esse, vel faciendum esse (expres-
 se vel implicite) ergo verum est, vel faciendum est. celeberrima autem dubi-
 tatio est, an et quomodo liceat arguere ab authoritate legis vel scrip-
 turae sacrae, cuiuslibet alterius auctoris authentici negative hoc modo, lex hoc
 non dicit aut scriptura, ergo hoc non est verum et nec faciendum de qua

Nota

1.

re breuiter sequentia sunt aduertenda, et optime Notanda.

Primo ita cruidè argumentari ab auctoritate negative, et sine ulla limitatione, lex non habet, qd; scriptura non habet, qd; nequaquam licet, ita uis senta Dialecticorum, et Jurisconsultorum apud Fon. lib. 7 cap 3° et Nic: Euerhar: in locis legalibus loco ab auctoritate n^o ubi ait illud uolo te scire, quod argutum ab auctoritate tenet affirmative, sed non negative, qui facit ad multa, probat rone; nam n^o solum leges de se ipsis sed et: scriptura ipsa fatet, n^o se iam continere quecumq; diu potuissent, et quidem in ff titulo de legib; senatus consultis ita loquitur Juliano, neq; leges neq; senatus consulta ita scribi possunt ut oes casus qui quondam incidere comprehendant, item non possunt oes articuli singulatim, aut legib; aut senatus consultis comprehendi sacra uero scriptura Joan. 20 in fine sic ait, sunt autem et alia multa que fecit Jesus q; si scribant per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros; item actorum imo praebruit se ipsum Chrysim post passionem suam in multis argumentis, per dies qd; apparens eis, et loquens de regno Dei, ubi uo sunt ea scripta q; locutus e Jesus q; si scire de legib; et scriptura habemus quod in ijs n^o sunt omnia comprehensa quis aliorum auctorum etiam classicorum sibi pollicari poterit se oia que ad usum sciam comprehendere, q; cumq; comprehendi debebant, aut poterant, quare nec Plato, nec Arist^o putandi sunt oia continere, proinde frivola est consequia ab auctoritate negative ducta cum semper id ad qd; infringendum sic argumentamur ponit esse unum ex omni in scriptura aut legib; que sane licet omisa sint, neque scriptura aut leges ut falsa reiciunt, neq; enim

Scriptura

Tract. Log. Jurid.

473

scriptura falsa omittit tñ, sed etiam multa vera, unde nequaq̄ ualet ista
 propositio quidq̄ omittit scriptura, Laurentius Valla huc potiq̄ eleganter
 uerborum, quom̄ ueritati studens, conatq̄ quondam erat p̄bare ab authorita
 te, negative, qđ constantiq̄ Imperator ñ fecerit donationem Ecclesiæ
 dum ait de ea donatione in pluribz antiquis historijs, et Cronijs non
 haberi, quam argutationem teste etiam Nicolas Euerhar. loco cit. et loco
 à uerofimili optime reiecit, p̄posito Cardinalis Alexandring in capitulu
 Constantiq̄ Jul. 96.

Uo do possumz tñ quondoz uti authoritate negative, imo quōdo ipsa lex
 uel scriptura, uel auctor negationem aliḡ facit, qđ ut ab ipso prolata
 in medium ad ferri potō. ut docet For. loco cit. expli grā Ariles dicit
 Cochum non corruptibile, qđ ☉ sed ne fallamur sciendū ē hanc argu
 mentationem ēē potiq̄ affirmatiuam, cum negatio ñ cadat super copulam
 antecedentis, sed tñ super partem aliḡ alteriq̄ extremi, qđ quōdo fit ñ
 euadit propositio negativa, sed manet affirmatiua, ē enim longe aliud
 dicere, Ariles hoc dicit non esse, lex dicit hoc ñ ēē faciendum, et Ariles
 dicit hoc ēē, lex ñ dicit faciendum hoc, à For. tñ loco cit. appellatur
 haec argumentatio negativa, tum qđ conclusō ē negativa, tum qđ negatio
 alicuius authoris, quae longe aliud ē quam nudum silentium, rōhibetq̄ per
 argumenta; rōdo hūc argumentamur ab authoritate negative grādo
 processit auctor ex sufficienti partium enumeratione, nam tunc optime
 ex omissione alicuius inferimus eiq̄dem negationem, ut ex concilijs et scrip
 turis ñ habemz q̄ sum sacramentum, qđ ñ dāz q̄ sum sacramentum
 # 51

2.

1.

2.

quod si autem partes non essent sufficienter enumeratae, tunc non valeret argu-
mentatio haec, ita Euchar. in loco à partium enumeratione si recte posu-
Titium non soluisse, quia non est in scriptura Archini, seu catalogo eorum
qui soluerunt, et quod resumat omnes soluentes ibi scriptos esse item recte
sic argumentamur, tu non es in testamento descriptus, ergo nihil capies,
tu non es in matricula matriculatus, ergo non es studiosus, plerumque enim
omnes studiosos esse in matricula, et haeredes seu coheredes in testamento

3. Et hoc licet argumentari ab auctoritate negative in ordine ad hominem
hoc est contra eum, qui in suo auctore putat omnia contineri, et nihil
nulli tenere, nisi quod in ipso continetur, sic poterimus aliquando contra
haereticos, huiusmodi arguere negative ab auctoritate scripturae, tamen
tamen ne hoc capere possent, absolute dictum est arguere negative
aut in illis, quam etiam modum suspensum quem ipsi prohibent voluimus.
4. Et hoc licet hoc modo arguere negative si simul habentur, mas tunc, et fore
oppareat omnium illud esse, non tamen quia libuit auctori sed reuera quia dicitur
omni, et alioque absurda loquentur. 5. Et hoc licet aliquando sic arguere
vel scriptura vel lex vel auctor non habet contrarium vel non repugnat, ergo
hoc ita est, dixi aliquando, quia non est tutum semper ita argumentari, eo quod
et multum taceat, v.g., scriptura, et quibus in neutram partem precipit, sed relinquit
aliunde, quomodo scilicet ex sua scripta auctoritate iudicanda, cum idem spiritus
qui iudicat per scripturas, habeat quoque alios decidendi modos, v.g., per authorita-
tem eorum quomodo credit, quae licet decidat aliquid quod non est in scriptura, tamen
tamen decidit contra veritatem scripturarum, et sicut scriptura non omnia
loquitur.

de quibz tacet eo ipso abiicit ut falsa sint potius. go huiusmodi posset
 hic argumentandi modus, si lea et scriptura n̄ habet contrariam, erige en
 scriptura p̄cile refutari hoc n̄ potest, et sic haereticis nostris quondam
 oia en scriptura haberi p̄cile iudicant, quibz unq aliquid nobis regant, nichil
 beret probatio en scriptura, quod si grae quomodo d̄ito modo argumentandi
 licet uti, q̄s tunc quomodo res aliunde rone naturali, uel alia infallibili
 auctoritate corroborata ē, non tunc eadem a n̄ repugnanti scripturae divinae
 corroborare poterimq et confirmare, nunquam e. recta rōo naturali contraria
 habet ueritatem diuinam, aut si contrariam recta rōo n̄ ē, q̄a ueritas
 n̄ repugnat uero ut pulchre ostendit Fortunig Garz. in tractatu d̄ ultimo
 fine utriusq iuris a n. 55. Tolley d̄ anima ex con. Latera: 3 sub Leone
 fer 8. ita autem a repugnanti scripturae seu auctoritatis cuiuscuq duplex
 ē. p̄mo negatiua, quomodo se negatiue habet, huc ē omnino tacet, et nec p̄bat
 nec refutat id ad quod allegat, et si istom n̄ repugnantiam allegomq huc
 uel toto auctorem allegomq dicendo, Vg, nusq habet contrarium, uel singula
 rem aliquam partem, in quam uidelicet haberet contrarium si unq contrarium
 haberet. udo p̄mitiua quomodo insuper id ad quod allegat confirmat explicitate
 uel implicitate p̄positiq modiq argumentandi procedit ex non repugnanti negatiua
 6 to licet arguatur ab auctoritate negatiua. p̄ certum ē q̄o auctor uel
 scriptura uoluerit oia comprehendere, et omnia reicere ut n̄ admittenda
 uel habere q̄ prohibiti, sic en rubricas Missali, Vg, ~~ubi~~ ubi
 ceremoniae missae describunt, optime ualet hoc modo arguatur, rubrica n̄
 habet calicem in elevatione cē ofulondum, go n̄ est ofulondus quia en
 cometa rubricarum in interpretatione omisa habet q̄ prohibiti, et sic d̄ ofulondum

obie.
Re.

b.

q. r. q. q.

quos solemnitatibus contractuum in Jure arguuntur, potuimus, ad quas si forte quod
 adingeret multas novas, et quibus in Jure nulla mentio, periculum esset ne
 contractus quosdam haberent; hi etiam ex regulis grammaticis, et proinde
 quod ea libera hominum voluntate sunt facta aliisque similibus, licet negative
 arguuntur hoc modo, in hac regula non comprehenditur haec uox, quod non habet
 ultimam longam, habet iste modus suam vim partim ex eo quod ita est,
 auctoritates videlicet facite similes continere propositiones de iis que omittunt:
 hoc nolimus admittere, hoc non est faciendum, et partim ex eo
 quia sufficienter censetur enumerasse ea quorum enumerationem erant
 7. et modo quando auctor aliquid non indicavit, quod tamen, si cognovisset ve-
 rum esse, indicasset, ut tum ex circumstantiis, tum ex modo utriusque
 procedendi, et docendi, tum ex rei necessitate colligatur utique eius liben-
 tum pro auctoritate allegari potest, fundatur etiam iste modus in suffi-
 cienti partium enumeratione, nam si auctor sufficienter omnia
 dixisset censeri potest, merito aliquid quod ipse omisit dicere reuocatur
 ut ab ipso reprobatur, ita etiam si testis omni exceptione maior in testimo-
 nio dicendo de re alicuius momenti aliquid tacet, quod tamen ceteris pari-
 bus dicere potuisset, censetur id ipsum habere et falsum, unde merito
 iudex in ordine ad iudicium ferendum sic potest secum statuere testis
 hoc non dixit, quod hoc non est verum, itaque confessoris hoc modo
 confitens hoc non est confessus quod non fecit, nam censetur testis et confitens
 omnia enumerasse quorum sufficienter aut enumerari poterant ceteris
 paribus. et uox nonne facta et maledicta merito exagitantur per auctori-
 tatem

tatem negative hoc modo, auctores silent ^{sup} hac re ergo n̄ est timere
 admittenda, donec sufficienter ratione probet, aut experia; in Theo-
 logia tñ et Juris prudentia laudabilis est etiam aliqd etiam bona
 eorū maxum cum auctoritate dicere; in physica firmam habere rone
 etiam sine auctore n̄ à Deo reprehendit, sed laudabilis est, sicut
 in paulo graviorib; etiam cum auctorib; bona nota sentire, ut
 et in medicina iustarum experientiarum aliquem numerum una
 cum rone itidem sine auctore, hinc saepe nova medicamenta
 n̄ tñ pro novis morbis sed etiam pro consuetis à peritis medicis
 n̄ infeliciter inveniunt. porro ut cognoscatur quantum tribuendum
 sit auctoritati Juris peritorum recte monet stephanus et Fredericus in
 tractatu de interpretatione à numero iis fieri posse ut Juniores
 sint perspicaciores, n̄ tamen credendum est opinionem veterum q̄ quo-
 tidie allegantur fuisse falsas, atq; tam diu sine tollerata n̄ fuissent
 sine reclamatione. De auctoritate Glosae habet idem stephanus et
 Fredericus, idem q̄t in dubio sit eiq; sensus tenenda idem habet
 math. matreilang in opus. de electione verioris opinionis n̄ p̄ euer.
 ut in loco ab auctoritate primū, et in loco à contrario sensu n̄ p̄
 habeat eam in iur. privati auctoris, et sicut op̄ rone magis plentes
 hiatum ait recedere ab alio quovis auctore, ita etiam ab opinione
 glosae in dubio tñ, quando nec sensus nec alij meliores auctores haberi
 possunt, ait nequaq; recedendum ab opinione Glosae q̄ est maxima
 auctoritas.

authoritatis. et si habeat quodam reprehendenda, item ea Bartholo et Baldo
ait quod glossa auctoritates omnes auctoritates antecellit, inseliat,
ubi fessus fuit non puerile est glossam citare ubi textus haberi pote
item in fine loci ab auctoritate enumerat Euerhar. Catalogum veterum
iuris interpretum et cuius iudicium suum opponit, quod siherotus prior
et plenioram cognitionem interpretum iuris et optimorum auctorum
habere velit is adeat tomum et Antony Bofreini.

Caput sextum.

De iis quae faciunt ad facilitatem legum intelli-
gentiam.

Duo praestanda essent in hoc capite si tempus pateret, 1o adferre
in medium ea quae ad cuiusque legis facilitatem Intellektionem faciunt
et dum ea proponere quae uniuersim iuris studio utilia sunt, utrumque
praestandum esset ab eo qui praesentia iuris prudentiae tradit, im-
ta ad logicum pertinet, cuius est tradere ordinem seu methodum
quoduis explicandi, et intelligendi ita Zabara in suo opusculo logico
quod scripsit lib. de methodis, ita quod Font. lib. 7. 138. 39. quod si pla-
re quo ordine in discurrendo circa quomodoque rem procedendum sit
Quot igitur attinet ad ea quae faciunt ad facilitatem alicuius legis
intellektionem reperio Math. Grabadum in suo opere de ratione
studendi in iure cui tradidisse quod sequentia in cuiuslibet legis
intellektionem obseruanda sunt quae comprehendat huius ueruculis.

Proemio

Tract. Log. Juris.

179

Præmitto sciens, sumo, casum, figuro

Prælego, do causam, connoto, et abicio.

- Primo præmitto id est quod evidenti intelligentia legis prius illam præpara 1.
 ut sunt explanationes terminorum, et vocabulorum notationes @ sine
 hi enim nemo progredi poterit, in hanc rem habentia lexica Juris.
- 2do sciens, id est non facio divisionem, si fortasse in lege multa 2.
 contineantur, ut saepe fit quando longa facti narratio instituitur, donec
 in fine eius aliquid Jus dicatur quod saepe multiplex est, saepe ad totum
 factum pertinet, saepe tamen ad partem eius, in tamen reliqua sunt frustra
 quæ debent narrari ut illa quoque pars, quæ in dubio est intelligenda.
- 3to sumo id est brevis compendiosè rem gestam comprehendere, ubi ma 3.
 xime conandum ut in brevi recensione facti, ordo temporis, quo
 quilibet pars gesta sit, prius vel posterius observetur.
- 4to casum, 4.
 figuro, id est cognito facto non redigo in questionem qua quibus
 quid iuris in præposito ita ut aperte appareat, ad quod attendendum
 sit, quod autem in præposito dubij lateat.
- 5to prælego, id est casum 5.
 figuratum seu propositum denuo cum ipso tentu compono attendens
 num quod omiserim quod ad rem pertinet.
- 6to do causas, id est, ra 6.
 tiones mecum exago, in quo quare merito iste casus sit dubij in utraque
 partem, 2do casus ista legis dubio quæ est annexa sit iusta, eamque in
 firmo à priori, et deinde usque ad prima principia, vel ex loci topicis

7. ^{connoto} ~~7. notato~~, ultimo, id est in hac de iudicio, vel mihi firmo regulam utram
 per quam possim multos alios casus ducere, et quibus omnibus deo haec len-
 citari poterit, vel si regula veluti confici non poterit, eo quod nimis
 particulare factum sit adtendo saltem quomodo per locum aliquem legum
 eandem de iudicium ad plures alios casus derivare possim et quibus item
 citari deo poterit, et non et obicit, id est primo obiectiones contra
 de iudicium, vel ex ratione petitas, vel ex alijs legibus et experientijs
 et authorum de iudicium, vel ex consuetudine, vel ex iuris iurii
 pyis, vel ex regulis iuris, vel ex theologia, vel ex prudentum
 dictis, et proverbijis, vel ex loci topicis quibusvis quati omnino
 veritatem de iudicium evectere vellem, et deum in eadem obiectiones
 solvo, ac contraria omnia refuto, ut appareat soliditas sententiae et
 aequitas, porro modum confirmandi ordinem argumentorum habet. Fran:
 lib. 7. c. 39. et 40. modum ad refutandum habet eiq.

Quod denique attinet ad ea quae iurium ad iuris studiosum pertinent ut
 efficiantur, non vixim suadere melius, quae ut legas, lib. 15. Tomi 2. lib. 10.
 Anto: Bosselini, quod in iure optimorum prolegomenorum pro iuris ora-
 dentia esse potest, praeter hanc a ratione iuris prudentiae accipienda plu-
 res suscipere, ut Bartholomaeus in oratione quae ad festum eius operum adiecta
 est de ordinando iuris civili studio, Petrus Rebuffus lib. 1. de scholasti-
 corum privilegijis Joa: Bas. Tacca Lupi lib. 1. de modo studendi, Joa:
 Corazig Colofas de iure civili in artem redigendae Fran: Baldus
 de iudic.

Tract. Log. Jurid.

1521

de historia coniungenda cum Juris prudentia & ratione studij legalis.
 Antonij Massa Romae: & Jurisperitorum exercitatione, Constantinus
 Rogerij Galij & Juris interpretative, Ludov. Pelleij & arte et sciã
 Juris civilis, Joa: Hoperg & Juris arte, Amarij Rivalij, et Valen-
 tijn Fousberg & historia Juris civilis, sed hoc est isto tractatu pro
 tyronibz Juris quos aditus cupimus, quibz si nihil inde utilitatis
 percipient saltem benevolam nostram erga eos voluntatem intelli-
 gant ad laudem Dei et Neipure sufficiant

M. M. B.
 13.

Absolutus Tract.
 factu Logicam
 Juridicam die
 19 Aprilis Anno
 1617

in Calros